

Література

1. Міщенко В.І. Особливості дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики в умовах кризи / В.І.Міщенко, А.В.Сомик, Р.С.Лисенко. — К.: Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2010. — 96 с.
2. Монетарний трансмісійний механізм в Україні: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 9 / В.І.Міщенко, О.І.Петрик, А.В.Сомик, Р.С.Лисенко та ін. — К.: Національний банк України, Центр наукових досліджень, 2008. — 144 с.
3. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. — К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. — 404 с.
4. Габбард Р.Г. Гроші, фінансова система та економіка: Підручник / Пер. з англ.; Наук. ред. пер. М. Савлук, Д. Олесевич. — К.: КНЕУ, 2004. — 889 с.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2012 р.

УДК 368.02:656.087

О.М. Залетов, канд. екон. наук,
доцент кафедри страхування
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АСИСТАНС НА СТРАХОВОМУ РИНКУ: ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ

АННОТАЦИЯ. Исследовано понятие ассистанс и определена его роль на страховом рынке. Рассмотрена эволюция развития услуг ассистанса на страховом рынке в современных условиях.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: страхование, страховая компания, страховой рынок, ассистанс.

ABSTRACT. Explored the concept of assistance and determined its role in the insurance market substance. We consider the evolution of development assistance services in the insurance market in current conditions.

KEY WORDS: insurance, insurance company, insurance market, assistance.

АННОТАЦІЯ. Досліджено поняття асистанс і визначена його роль на страховому ринку. Розглянуто еволюцію розвитку послуг асистансу на страховому ринку в сучасних умовах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: страхування, страхова компанія, страховий ринок, асистанс.

У сучасному світі надання невідкладної допомоги виступає однією з основних гарантій страхування (у сервісній формі) для страхувальників (застрахованих), які перебувають під час подорожі або в період відсутності в місці проживання. В розвинутих країнах світу послуги асистансу є складовою ряду видів страхування, а асистуючі компанії встигли перетворитися в могутні, фінансово потужні структури, що мають розгалужену мережу представництв по всьому світу. Натомість в Україні розвиток послуг асистансу перебуває лише на стадії формування. Існують прогалини в понятійному апараті цього виду економічної діяльності та недостатньо розкрита сутність і роль послуг асистанс на страховому ринку.

Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних заasad страхового ринку внесли вітчизняні вчені: В.Д. Базилевич, О.І. Барановський, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, Ю.П. Гришан, М.С. Клапків, В.В. Корнеєв, С.С. Осадець, Р.В. Пікус, Т.А. Ротова, Я.П. Шумелда, а також зарубіжні — Т.Є. Гварліані, С.Л. Єфімов, С.К. Заврієв, О.М. Зубець, Є.В. Коломін, Л.А. Орланюк-Малицька, В.К. Райхер, Л.І. Рейтман, К.Є. Турбіна, О.А. Циганов, В.В. Шахов, Р.Т. Юлдашев та ін. Водночас теорія страхування відстає від практики. Відсутні узагальнюючі висновки про асистанс і його економічну сутність.

Метою дослідження є розгляд причин виникнення та еволюції послуг асистансу, удосконалення визначення поняття «асистанс» та розкриття економічної сутності асистансу на страховому ринку.

Поняття «асистанс» (англ. «assistance») означає допомогу, підтримку, сприяння. Виникнення «асистанс» пов'язують із Францією. Саме там з'явилася ідея організувати компанію такого роду, що на додачу до класичного страхування медичних витрат максимально забезпечувала б своїм клієнтам сервісну частину, а при необхідності відправляла (евакуювала) на батьківщину, де й лікар говорить на рідній французькій мові, і мама приносить у лікарню домашні круассани.

Вважається, що засновником асистансу як послуги був Pierre Desnos (Франція), друзі якого випробували масу незручностей, потрапивши в ДТП за межами Франції. В 1963 році в Парижі він заснував першого асистанта — компанію «Europ Assistance». Протягом першого року компанія початку працювати з багатомовним розподільним контакт-центром, групою лікарів і 12

постійними співробітниками в головному офісі й агентами в 17 інших країнах. Досить показово, як сьогодні рекламує Europ Assistance свої послуги: «Страховання з людським обличчям — негайна допомога в будь-який час і в будь-якому місці» (The Human Face of Insurance — Immediate Help at Any Time, Anywhere). Згодом «GESA» (Іспанія) та «Elvia» (Швейцарія) почали займатися розвитком асистансу у Франції. У 1971 році з'являється «France Secours International», у 1978 — «Mondial Assistance», у 1978 — «UAP Assistance» та «Garantie Assistance», у 1981 — «Transworld Medical Services Mutuade» та «Inter Mutuelles Assistance».

Ю. М. Дьячкова [1, с. 153], С. Л. Єфімов [2, с. 33—34], С. С. Осадець [3, с. 57], В. І. Рябикін [4, с. 177], М. В. Сірик [5, с. 163—164], В. В. Фещенко [6, с. 54] і В. В. Шахов [1, с. 53] визначають асистанс як перелік послуг, допомогу в рамках договору страхування, що надається в потрібний момент через технічне, медичне й фінансове сприяння.

На думку Р. Т. Юлдашева, асистанс орієнтований на акції соціального або гуманітарного характеру, що забезпечують безпеку подорожуючих при поїздках за кордон (у випадку хвороби, нещасного випадку й т.д.), надаючи послуги лікарів, санітарів, госпіталізацію в медичний стаціонар (за медичними показниками), спеціальний транспорт і ін. [8, с. 57].

Я. П. Шумелда вважає, що асистанс — це група страхування, що передбачає надання медичних, технічних і організаційних послуг фізичним особам, переважно туристам, під час знаходження за межами країни постійного проживання [9, с. 43].

Директива Ради від 10 грудня 1984 року (84/641/ЕЕС), що доповнила Першу Директиву Ради від 24 липня 1973 року (73/239/ЕЕС) у сфері координації законів, нормативних актів і адміністративного регулювання операцій по прямому страхуванню іншому, ніж страхування життя, спеціальними нормами в частині операцій по наданню асистансу туристам і визначила його як окремий новий вид страхування. Він передбачає допомогу особам, які опинились у скрутному стані в дорозі, поза місцем офіційної реєстрації або постійного місця проживання.

Наприклад, у польському законодавстві асистанс — це страхування витрат на допомогу особам, які зазнали труднощі під час подорожі або в період відсутності в місці проживання.

Т. А. Федорова [10, с. 153] визначає страхування невідкладної допомоги (англ. «assistance insurance») — як специфічний вид страхування, об'єктом якого є організація негайного надання застрахованому допомоги в певних надзвичайних обставинах. Ключовий момент даного виду страхування — не відшкодування збитку, а надання послуги у формі невідкладної допомоги.

Елемент відшкодування шкоди в цьому випадку відходить на другий план, а на перший — елемент послуги як такий. Наприклад, при поломці автомобіля у дорозі предметом страхування невідкладної допомоги буде виклик ремонтників на місце події та буксирування авто до СТО. Безпосередньо сам ремонт буде оплачений коштами автовласника чи страховиком відповідно до договору страхування каско (якщо він є) [11, с. 32].

Слід зазначити, що до прийняття Директиви Ради від 10 грудня 1984 року (84/641/ЕЕС) на території різних держав Європи існували прямо протилежні законодавчі підходи до регулювання діяльності щодо надання допомоги подорожуючим. Спектр таких послуг був надзвичайно широкий — від евакуації самого потерпілого або його транспортного засобу до проведення лікування в місці тимчасового перебування. Проте деякі країни не відносили такого роду послуги до страхових [12, с. 103].

На нашу думку, дана діяльність відноситься до страхової, тому що ґрунтується на передачі ризику виникнення необхідності організації невідкладної допомоги в обмін на попередню сплату визначеного страхового платежу. Зрозуміло, що вартість організації такої допомоги в непередбачених обставинах, викликаних нещасним випадком, завжди буде мати для страхувальника характер збитку й тому може розглядатися як страховий інтерес при укладанні договору страхування. Надаючи послуги асистансу, страховики далеко не завжди компенсують здійснені витрати, але досить часто мають спеціальні служби, що роблять такі послуги безпосередньо.

Враховуюче вищезазначене, асистанс включений у ЄС до класифікації видів страхування не по ознаці об'єкта страхування, а скоріше по ознаці особливого спеціального ризику. При цьому діяльність по наданню послуг асистансу не є предметом державного нагляду, якщо юридична особа не здійснює ніякої іншої діяльності, крім асистансу.

Справедливо зазначає О. О. Охріменко, що елемент страхування невідкладної допомоги присутній не тільки в страхуванні громадян, які виїжджають за кордон. Широкого розповсюдження в західних країнах одержало страхування технічної допомоги на дорогах, а також страхування технічної або медичної допомоги на місці постійного проживання [13, с. 73]. Так, якщо у Франції людина купує автомобіль «Крайслер-Вояджер», вона має право (у випадку його поломки протягом гарантійного строку експлуатації на відстані понад 50 км від місця постійного проживання і при терміні усунення несправності більше доби) на одержання в розпорядження автомобіля напрокат до моменту пологдження власного автомобіля, буксування його до місця свого проживання та ін. [14, с. 23].

На думку Є. А. Овчинікової, послуги асистансу надаються спеціалізованими асистанс-компаніями, що є посередниками між страховою компанією та її партнерами (медичними закладами туристичними агентствами, СТО, транспортними організаціями) [15, с. 18].

Натомість Н. І. Машина вважає, що це здійснюють страхові компанії особливого типу, що поєднують страхові і сервісні функції, або звичайні страхові компанії, які працюють за договором з компаніями-асистантами [16, с. 199]. При цьому Р. Т. Юлдашев зазначає, що послуги асистансу оплачуються тільки страховиками без участі страхувальників (застрахованих осіб) [8, с. 57].

В. Д. Базилевич виділяє асистанські страхові компанії, що забезпечують організацію та координацію медичної, технічної, інформаційної, юридичної, повсякденної домашньої допомоги не тільки на території України, а й за кордоном [17, с. 173].

Закон Республіки Узбекистан «Про страхову діяльність» від 14.09.2007 р. № ЗРУ-108 (ст. 9—8) визначає, що асистансом є юридична або фізична особа, що надає послуги асистанс у рамках договору страхування, технічні, медичні й інші послуги страхувальникам (застрахованим особам, вигодонабувачам) і страховикам, а також надає їм фінансове сприяння. Асистанс здійснює свою діяльність відповідно до договору, укладеного зі страховиком [18, с. 158].

У цілому роль асистансу полягає в тому, щоб забезпечувати, з одного боку, сервіс безпосередньо для застрахованих, а з іншого — врегулювати страховий збиток в інтересах страховика [19, с. 62].

Для страховика співробітництво з асистантом виступає засобом підвищення конкурентоспроможності страхових продуктів, посилення їх привабливості для потенційних клієнтів, оскільки клієнт купує не тільки фінансову послугу, але й можливість отримати необхідну допомогу у будь-якій точці земної кулі.

Наприклад, асистанти сприяють подорожуючим у медичному обслуговуванні (організація госпіталізації та лікування), у технічній допомозі на дорогах і так далі. Також асистанти займаються локалізацією наслідків страхового випадку, проводять експертизу й дають експертний висновок про причини виникнення страхового випадку, оцінюють розмір шкоди та організують роботи з ліквідації наслідків страхового випадку, займаються врегулюванням претензій. Саме ця необхідність надання допомоги у міжнародному масштабі привела до виникнення асистанських мереж — компаній із розгалуженою системою філій, розташованих у різних країнах [19, с. 69].

Очевидно, що використання асистансу є для страховика одним із видів аутсорсингу. Введення додаткового сервісу в страхові продукти представляється розумною альтернативою зниженню ціни основного продукту [1, с. 62].

На нашу думку, у сучасних умовах основне завдання асистансу значно ширше. Асистанс фактично є моніторингом якості обслуговування клієнтів страхової компанії, тобто здатність гнучко реагувати на потреби клієнтського сектора, удосконалення роботи з постачальниками послуг (медичні установи, СТО, евакуатори, адвокати посольства, готелю тощо), а також розвиток регіональної системи обслуговування.

Таким чином, асистанс: 1) вид підприємницької діяльності по наданню технічної, медичної, сервісної, інформаційної, правової та фінансової допомоги фізичним і юридичним особам як у межах договору страхування, так і відповідно до договору про надання послуг асистанс; 2) специфічний вид страхування або визначена договором послуга, що передбачає звернення клієнта (страхувальника, застрахованого) за невідкладною допомогою в натурально-речовій формі та/або у вигляді коштів у зв'язку з травмою, захворюванням, технічною несправністю транспортно-го засобу та в інших випадках.

Послуги асистанс надаються асистантами (асистуючими компаніями) — юридичними або фізичними особами, що діють від свого імені за доручення страховика у рамках договору страху-

вання, так і за доручення клієнта в рамках договору про надання послуг асистанс.

Література

1. Дьячкова Ю. М. Страхування: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — С. 153.
2. Ефимов С. Л. Асистанс // Энциклопедический словарь. Экономика и страхование. — М.: Цериx-ПЭЛ, 1996. — С. 33—34
3. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук ред. С. С. Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
4. Страхование: Учеб. пособие / Под ред. проф. В. И. Рябикина. — М.: Экономистъ, 2006. — С. 177.
5. Сирик Н. В. Имущественное страхование в туризме // Вестник Оренбургского государственного университета. — Оренбург: Оренбургский государственный университет, 2006. — № 3. — С. 163—166.
6. Енциклопедія страхування / В. В. Фещенко та ін. — К.: Українське агентство фінансового розвитку, 2008. — С. 54.
7. Шахов В. В. Введение в страхование: Учеб. пособие. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 1999. — С. 53.
8. Страховой бизнес: Словарь-справочник / Р. Т. Юлдашев. — М.: Анкил, 2005. — С. 57.
9. Шумелда Я. П. Основи актуарних розрахунків. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Фінанси» (спеціалізація «Страхова справа»). — Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. — С. 43.
10. Основы страховой деятельности: Учебник / Отв. ред. проф. Т. А. Федорова. — М.: Издательство БЭК, 1999. — С. 153.
11. Залетов О., Піксотова О. Особливості страхування громадян, які виїжджають за кордон // Страхова справа. — 2001. — № 2 (2). — С. 32.
12. Теория и практика страхования: Учебное пособие. — М.: Анкил, 2003. — 704 с.
13. Охріменко О. О. Туристичний сегмент страхового ринку України: сучасні тенденції та технології розвитку: Монографія. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2008. — С. 71.
14. Зимин А. Координатор действует в интересах застрахованного // Финансовые услуги. — 2000. — № 5—6. — С. 23.
15. Овчинникова Е. А. Особенности посреднической деятельности в страховании // Экономический журнал. — М.: Издательство Ипполитова, 2008. — № 15. — С. 18.
16. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств: Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — С. 199.
17. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. — К.: Знання, 2008. — С. 173.

18. Собрание законодательства Республики Узбекистан. — 2007. — № 15. — Ст. 158.

19. Носенко С. Асистанс міжнародного рівня: «підводні камені» // Страхова справа. — 2004. — №1(13). — С. 62.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2012 р.

УДК 336.71

Т.В. Запаранюк, здобувач кафедри
банківської справи,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ АЛЬТЕРНАТИВНИХ РЕЖИМІВ ТАРГЕТУВАННЯ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В ПЕРІОД ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

АННОТАЦІЯ. У статті розглянуто особливості застосування альтернативних режимів реалізації грошово-кредитної політики, спрямованих на таргетування грошових агрегатів, валютного курсу або інфляції. Обґрунтовано найприйнятніші способи таргетування, виходячи із поточної ситуації сучасного економічного розвитку в Україні в період фінансової кризи.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: таргетування, грошово-кредитна політика, центральний банк, інфляція, грошова маса, валютний курс.

ABSTRACT. The features of application of the alternative modes of realization of monetary policy, directed on targeting of money aggregates, rate of exchange or inflation are examined in the article. The most acceptable methods of targeting are grounded, coming from the current situation of modern economic development in Ukraine in the period of financial crisis.

KEY WORDS: targeting, monetary policy, central bank, inflation, money aggregates, rate of exchange.

АННОТАЦІЯ. В статье рассматриваются особенности применения альтернативных режимов реализации денежно-кредитной политики, направленных на таргетирование денежных агрегатов, валютного курса или инфляции. Обосновываются наиболее приемлемые способы таргетирования, исходя из текущей ситуации современного экономического развития в Украине в период финансового кризиса.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: таргетирование, денежно-кредитная политика, центральный банк, инфляция, денежная масса, валютный курс.